

Toivottavasti saamme lukijoiltamme Sorbifoliaan kirjoituksia ja pikkutietoja saarnista ja niiden viihtymisestä eri puolilta maata. Esimerkiksi saarnensurman leviäminen kiinnostaa monia.

Fraxinus rhynchophylla Hance var. *densata* (Nakai) Y. N. Lee
Kuvattu Sääksmäen Rauttunniemessä 21.9.2009.
Mustilan koe-erä K09-01-150

www.dendrologianseura.fi

Dendrologian Seuran julkaisuja voi tilata
Kirsi Koposelta sähköpostilla kirsikop@saunalahti.fi
Seuran julkaisuja myyvät myös
verkkokirjakaupat Tiedekirja sekä Granum.

DENDROLOGIAN SEURA

Saarnet (*Fraxinus*) – vuoden puusuku 2014

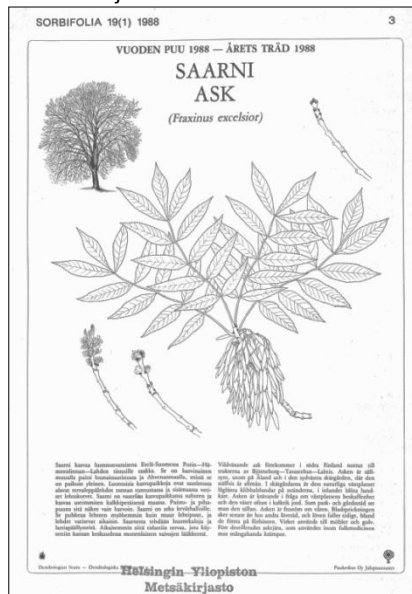
Pentti Alanko

Dendrologian Seura on valinnut vuoden 2014 puukasvisuvuksi saarnet. Kun vuosien 1977–2000 aikana valittiin seurassamme vuoden puukasvisukuja, käytiin läpi tärkeimmät luonnonvaraiset puumme, eli yhteensä 24 puulajia. Todellisuudessa meillä kasvaa luonnonvaraisina 59 puutaksonia, jos lasketaan mukaan näiden puiden luonnossa tavatut alalajit, muunnokset ja risteymät (Alanko, P. 2001: Suomalaiset puut. Sorbifolia 32(3):125–133.).

Kotoinen **lehtosaarnemme** (*F. excelsior*, ruots. ask) valittiin vuoden puuksi 1988, jolloin siitä julkaistiin lehdessämme monia kiintoisia kirjoituksia. Siitä, kuten kaikista muistakin vuoden puista – kahta ensimmäistä, metsälehmusta (*Tilia cordata*) ja tervaleppää (*Alnus glutinosa*) lukuun ottamatta, tehtiin upeat vuodenpuujulisteet. Saarnestamme kirjoitettiin Sorbifoliaan melko perusteellisesti monissa artikkeleissa. Julisteteksti kertoo lyhyesti ja ytimekkäästi tärkeimmät asiat kotoisesta lehtosaarnestamme: ”*Saarni kasvaa luonnonvaraisena Etelä-Suomessa Porin–Hämeenlinnan–Lahden tienoille saakka. Se on harvinainen muualla paitsi lounaissaaristossa ja Ahvenanmaalla, missä se on paikoin yleinen. Luontaisia kasvu-paikkoja ovat saaristossa olevat*

lehtosaarnen silmuja Virossa 2009, Pertti Pyhtilä

tervaleppälehdot rannan tuntumassa ja sisämaassa vetiset lehtokorvet. Saarni on vaateliakasvupaikkansa suhteen ja kasvaa useimmiten kalkkipöytäisessä maassa. Puisto- ja pihapuuna sitä näkee vain harvoin. Saarni on arka keväthalloille. Se puhkeaa lehteen myöhemmin kuin muut lehtipuut, ja lehdet varisevat aikaisin. Saarnesta tehdään huonekaluja ja lattiapäällysteitä. Aikaisemmin siitä tislattiin tervaa, jota käytettiin kansan keskuudessa monenlaisten vaivojen lääkkeenä” (Sorbifolia 1988).

Lehtosaarnen lisäksi Euroopassa kasvaa alkuperäisinä pääasiassa Etelä-Euroopassa esiintyvä **mannasaarni** (*F. ornus*), **etelänsaarni** (*F. angustifolia*) ja Kaakkois-Euroopassa *F. pallisiae*. Keski-Euroopassa tavataan paikoin villiityneenä Pohjois-Amerikasta kotoisin olevaa **punasaarnea** (*F. pennsylvanica*), jota kasvatetaan meillä toisinaan puistopuuna. Se on meillä kotoista lehtosaarnea (I–III) kestävämpi menestyen vyöhykkeillä V–VI saakka.

Saarnilajeja tavataan luontaisina pohjoisella pallonpuoliskolla eri tavoin rajattuna 40–60, joista

lehtosaarni saaristossa, Henrik Salenius

muutamien kasvattamista on kokeiltu meilläkin. Näitä ovat mm. itäaasialaiset **mantšuriansaarni** (*F. mandshurica*) ja **idänsaarni** (*F. rhynchophylla*, syn. *F. chinensis* var. *rhynchophylla*) sekä pohjois-amerikkalaiset **valkosaarni** (*F. americana*), **mustasaarni** (*F. nigra*) ja **sinisaarni** (*F. quadrangulata*). Viljelykasvien nimistön viimeisimmässä painoksessa (2012) mainitaan 10 saarnitaksonia, joista 7 lajia ja 3 lajiketta. Netissä olevassa kasvien suomenkielisten kasvinimien luettelossa (KASSU) on 22 saarnitaksonia.

Viimeaikaisten niin Pohjois-Amerikkaan kuin Aasiaankin tehtyjen siemenkeruuretkien aikana on saatu meillä kokeiltaviksi useita muitakin saarnilajeja. Lisäksi on viljelyyn tullut lähinnä Keski-Euroopan kautta eräitä meillä aiemmin kokeilemattomia lajikkeita. Suomessa on viljelty mm. lehtosaarnen lajikkeita 'Pendula', 'Diversifolia' ja 'Crispa'.

Uusia lajeja ja muitakin saarnia koskevia kirjoituksia julkaistaan saarnien nimikko-vuoden 2014 aikana lehdessämme ja saarnet ovat myös aiheena syksyisessä seminaarissa.

Fraxinus sogdiana Kazakstanissa 2012. Tapio Ykspetäjä

